

Aan Provinciale Staten
Statencommissie RGW

DATUM	26 augustus 2014	REFERENTIE	M. Hoefsloot
ONS NUMMER	8107B8CE	DOORKIESNUMMER	06-46055051
NUMMER PS	2014RGW103	E-MAILADRES	marielle.hoefsloot@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	Advies 'Landelijk Gebied 21e Eeuw' van Ingeborg Thoral		

Onderwerp Statensbrief: Advies 'Landelijk Gebied 21e Eeuw' van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit Ingeborg Thoral

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Op 18 augustus 2014 hebben wij het advies 'Landelijk Gebied 21^e Eeuw' van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit Ingeborg Thoral ontvangen. Zij heeft dit advies ook aan U gestuurd. Dit advies biedt ondersteuning bij de uitvoering van het beleid voor zowel de provincie als voor gemeenten en aanbevelingen voor verbetering en verbreding van de uitvoering van het beleid. Wij hebben besloten om deze aanbevelingen van de adviseur mee te nemen bij de evaluatie van het huidige Ruimtelijk Actieprogramma en het advies te gebruiken bij de inventarisatie van het volgende Ruimtelijk Actieprogramma. De aanbevelingen worden ook betrokken bij de herijking van de PRS/PRV (2015/2016).

Voorgeschiedenis

Het college van Gedeputeerde Staten heeft per 1 februari 2013 mevrouw Ingeborg Thoral benoemd als de onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht. Mevrouw Thoral heeft als taak om in de periode 2013 – 2014 gevraagd en ongevraagd advies te geven over het behoud van en de kansen voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie Utrecht. Als leidraad voor haar werk heeft zij haar werkprogramma 2013 – 2014 opgesteld, met daarin 5 speerpunten. Dit zijn: nieuwe energielandschappen; kernrandzones; binnenstedelijke ontwikkelingen en groen-blauwe verbindingen tussen stad en land; het landelijk gebied van de 21e eeuw en de grotere infrastructurele opgaven. Voor elk van deze speerpunten zal mevrouw Thoral een formeel advies opleveren aan het provinciaal bestuur (GS en/of PS). Het werkplan is in juni 2013 ter kennisname aan uw Staten gestuurd.

Essentie / samenvatting:

De onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit heeft, conform haar werkplan, een advies uitgebracht over het door uw Staten in de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie opgenomen beleid voor het landelijk gebied. Het advies beschrijft de kwalitatieve effecten van vier trends in het landelijk gebied: de veranderingen in de landbouw, de veranderende verhouding tussen burger en boer, de toenemende leegstand in agrarische bebouwing en de ontwikkeling van natuur in en rond de Ecologische hoofdstructuur.

Over de veranderingen in de landbouw merkt de adviseur het volgende op:

a) Het beleid in de PRS over het formaat van agrarische bouwblokken is vanuit kwalitatief oogpunt succesvol, het landschap wordt daardoor beter geconserveerd dan in bijvoorbeeld Noord Brabant of Gelderland. Ook in kwantitatieve zin lijkt het beleid de agrarische sector voldoende ruimte te bieden om economisch vitaal te blijven.

- b) Het contrast tussen regionaal georiënteerde landbouw en mondiaal georiënteerde landbouw zal toenemen, waardoor het contrast in schaalgrootte van agrarische bebouwing in het landelijk gebied zal toenemen. Grotere stallen vragen een andere plek in het landschap, omdat ze vaak niet vanzelf op de reguliere locaties passen. Zij voegen zo een nieuwe tijdslaag toe aan het landschap.
- c) Kleine landschapselementen komen steeds meer onder druk te staan. Ze zijn economisch steeds minder rendabel en subsidies en onderhoudsbudgetten verdwijnen. Door het verdwijnen van deze kleine elementen verschaalt de ecologie en boet het landschap serieus aan kwaliteit in.
- d) Bodemdaling in het veenweidegebied is een urgenter opgave dan nu onderkend wordt: de huidige effecten van bodemdaling vragen nu al om een nadrukkelijke visie en beleid voor de toekomst.

Over de veranderende verhouding tussen burger en boer merkt de adviseur op dat het landschap meer en meer een recreatieve functie krijgt, en dat stelt andere eisen aan de boer. In sommige delen van het landelijk gebied in de provincie wonen nu al meer burgers dan boeren en die trend zet zich waarschijnlijk voort. Dat betekent dat de dynamiek van het landschap ook door anderen bepaald zal worden: er zal een toenemende mobiliteit plaats vinden, toenemende vergrijzing met bijbehorende zorgvragen, nieuwe eisen in bedrijvigheid en een toenemende vraag naar leisure, health en wellness voorzieningen. Ook de architectuur in het landelijk gebied zal sterk veranderen en dat komt het landschap niet noodzakelijkerwijs ten goede.

Over de toenemende leegstand in agrarische bebouwing merkt de adviseur op dat de leegstandsopgave in het landelijk gebied volgens een in maart 2014 verschenen rapport van Alterra (WUR) op niet al te lange termijn groter is dan bij kantoren: in 2030 staat meer dan 15 miljoen m² leeg in Nederland (kantoren in 2014: 7 mln. m²). Voor de provincie Utrecht zal het om maximaal 1,4 miljoen m² gaan. Meer dan de helft hiervan is gebouwd na 1970, waaronder de visueel onaantrekkelijke ligboxstallen. De huidige erfttransformatieregelingen (ruimte voor ruimte, rood voor groen) bieden niet voldoende perspectief om deze opgave op te lossen, aanvullende maatregelen zijn nodig.

Voor de ontwikkeling van natuur in en rond de Ecologische hoofdstructuur schetst de adviseur het versoepelde beleid van Rijk en regionale overheid. Zij geeft daarbij aan dat zij vooral mogelijkheden ziet in het versterken van de EHS in de groene contouren via het bottom-up initiatief en de combinatie van natuurontwikkeling met andere functies, programma's en projecten. Om dit te laten slagen, is echter wel een actieve faciliterende inzet vereist van de betrokken overheden.

Concluderend stelt de adviseur dat lokale en bottom-up initiatieven bepalend zijn voor de toekomst van het landelijk gebied, maar veelal gericht zijn op de korte en middellange termijn. Zij merkt op dat het de taak van de provincie is om actief het lange termijn denken rond de door haar benoemde thema's aan te boren, om zo tot een veerkrachtig, duurzaam en leefbaar agrarisch en recreatief landschap te komen. Zij geeft een aantal aanbevelingen rond bovengenoemde thema's en raadt aan om de aandacht vooral te richten op de meest urgente: leegstand van agrarische bedrijfsbebouwing en bodemdaling.

De aanbevelingen van de adviseur zijn aanvullend op of liggen in het verlengde van de activiteiten die de provincie al uitvoert in de projecten van het Ruimtelijk Actieprogramma (RAP) 2012-2015: 'Nieuwe stallen met kwaliteit', 'Nieuwe functies op vrijkomende agrarische percelen', 'Visie op de recreatiezone', 'Gebiedsgerichte aanpak kwaliteitswinst natuur en recreatie', 'Ervenconsulentschap', 'EHS-instrumenten' en 'Toekomst bodemdalingsgevoelig gebied'. De resultaten van deze projecten zullen in het najaar van 2014 en begin 2015 beschikbaar komen. Het RAP 2012-2015 zal in 2015 worden afgerond met een eindevaluatie. Daarbij zullen ook voorstellen voor een nieuw programma worden gedaan. Bij de evaluatie en de oriëntatie op een nieuw programma zullen per onderdeel zorgvuldige overwegingen en bestuurlijke keuzes worden gemaakt ten aanzien van de aanbevelingen van de adviseur. De aanbevelingen worden ook betrokken bij de herijking van de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRS/PRV) in 2015/2016.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

De inzet van de adviseur ruimtelijke kwaliteit richt zich op het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit van de besluiten van provincie en gemeenten, in beginsel verbonden aan hetgeen PS hebben aangemerkt als 'provinciaal belang'. Dit advies is erop gericht de effecten van het provinciale beleid voor het landelijk gebied in kwalitatieve zin te verbeteren.

Financiële consequenties

Het advies van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit is geproduceerd binnen het haar beschikbare budget en haar uren.

Vervolprocedure/voortgang

Na afronding van de projecten van het Ruimtelijk Actieprogramma het najaar van 2014 en begin 2015 wordt het RAP 2012-2015 afgerond met een eindevaluatie. In de loop van 2015 zullen voorstellen worden gedaan voor een nieuw RAP. Vooruitlopend op bestuurlijke besluitvorming hieromtrent zal al een inhoudelijke oriëntatie op de

onderwerpen die in een nieuw RAP aan bod komen plaats vinden. De aanbevelingen van de adviseur ruimtelijke kwaliteit zullen hierbij worden betrokken, alsmede bij de herijking PRS/PRV (2015/2016).

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,
De secretaris,